

Ο τόπος, ως οικιστήριο ανθρώπων, είναι μία γεωγραφική και πολιτισμική ενότητα μέσα στην οποία εξελίσσεται ένας συγκεκριμένος τρόπος ζωής. Είναι η...

κοινότητα, η περιοχή, η περιφέρεια.

Η κοινότητα ως φυσικό στοιχείο αλλά και ως προς την κοινωνική της διάσταση είναι αποτέλεσμα μιας ιστορικής εξέλιξης η οποία βασίστηκε στις ιδιαιτερότητες του ελληνικού χώρου, και της τοπικής ιστορίας και ο ρόλος της αναδείχθηκε κυρίως κατά την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Η ελληνική παράδοση ή ο ελληνικός παραδοσιακός πολιτισμός αποτελεί γέννημα της κοινοτικής ζωής.

Ειδικά για τον Έλληνα, η τοπική συνάφεια, η κοινότητα, η γειτονιά έχουν μεγαλύτερη σημασία από τη γενετική συνάφεια, τη συγγένεια του αίματος. Κάλιο κακός αδελφός παρά κακός γείτονας, λέει μία παροιμία. Και αυτό φαίνεται καλύτερα αν συγκρίνει κανείς την κοινωνική οργάνωση των Ελλήνων σε κοινότητες και την οργάνωση των Σέρβων σε γένη: για τους Σέρβους σημείο αναφοράς είναι το οικογενειακό τους όνομα, ενώ για τους Έλληνες ο τόπος καταγωγής.

Γι' αυτό και η πρώτη ερώτηση που απευθύνουμε ο ένας στον άλλο είναι συνήθως: «από πού είσαι;». Η απάντηση δεν μας πληροφορεί μόνο για την εντοπιότητα, αλλά μας δίνει αμέσως και το «κλειδί» για την κατάταξη του συνομιλητή σε έναν από τους τύπους της ελληνικής

χακτηριοιολογίας, που έλκει την καταγωγή της από την Αρχαιότητα, δηλαδή αν είναι πονηρός, γενναίος, αντιδραστικός κ.τ.λ.

Η κοινότητα από τους βυζαντινούς χρόνους έχει μία διάσταση και ένα ρόλο οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό, και πολιτικό συγχρόνως. Το συλλογικό ήθος της κοινότητας αντανακλά τις αξίες της, τους κανόνες και τους τρόπους συμπεριφοράς.

Τα βιολογικά κύτταρα της κοινότητας είναι η οικογένεια και οι πολιτικές λειτουργίες. Οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των μελών της κοινότητας στηρίζονται στη συγγένεια, στην εργασία ή στην καθημερινή ζωή. Η κοινοτική αλληλεγγύη, μεταξύ των μελών μετατρέπει την κοινότητα σε παραγωγική μονάδα και δημιουργεί επιπλέον σχέσεις παραγωγικές. Έχει επισημανθεί πως ο αποχωρισμός των Ελλήνων από την κοινότητα, όπου μεγάλωσαν και όπου αισθάνονται ότι «λειτουργούν» τους αποκόπτει από το σύστημα αναφοράς τους. Γι' αυτό φροντίζουν, όταν εγκαθίστανται σε μεγάλες πόλεις στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, όπου μπορούν, να οργανώνονται πάλι σε κοινότητες, τις παροικίες.

Το φυσικό τοπίο της κοινότητας προσφέρει στους κατοίκους είτε ποιότητα ζωής είτε δυσκολίες οι οποίες ρυθμίζονται από τον άνθρωπο-οικιστή με την εργασία του και τον πολιτισμό που έχει αναπτύξει. Η επέμβαση του ανθρώπου δημιουργεί μία διαλεκτική σχέση με τη φύση, που γεννά μία συνεχή αλληλεπίδραση. Αυτή διαμορφώνει ουσιαστικά μία οικολογική σχέση, που μετατρέπει το φυσικό περιβάλλον σε πολιτισμικό.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα στην περιοχή μας είναι τα Μετέωρα. Το φυσικό τοπίο υπήρχε. Οι βράχοι αν και ως γεωλογικό τοπίο είναι μοναδικό δεν αναφέρονται από τους αρχαίους συγγραφείς. Η μετατροπή του φυσικού τοπίου σε πολιτισμικό- θρησκευτικό- επισκέψιμο κέντρο οφείλεται στη μοναστική κοινότητα.

Ο μοναχισμός οργανώθηκε σε κοινότητα όταν ο μοναχός Νείλος συγκέντρωσε τους μοναχούς που ζούσαν απομονωμένοι σε σπηλιές των βράχων.

Τα Μετέωρα ως Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς έδωσαν ιστορική βαρύτητα στην πόλη και στην περιοχή. Τα οφέλη είναι γνωστά. Κάθε μνημείο διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία δημιουργίας, ηθικών αξιών. Εγγράφουν στο χώρο ένα μόνιμο, διαρκές ίχνος το οποίο αποτελεί στο πέρασμα των αιώνων, το θεμέλιο της μνήμης και της ιστορικής συνέχειας των τόπων. Ο τόπος και ο χώρος αποκτούν μέσου των μνημείων μία ταυτότητα ένα χαρακτήρα.

Η πόλη όμως δεν είναι μόνο μνημεία. Είναι τα σπίτια, οι πλατείες, τα καταστήματα, οι ναοί, τα ερείπια, η ύπαιθρος και άλλα.

Είναι ένα «παλίμψηστο» του παρόντος, της ιστορίας, της μνήμης ένα «συμπίλημα» του χώρου, του τόπου και των ανθρώπων.

Είμαι από την Καλαμπάκα του Δήμου Μετεώρων.

Γεωργία Ψύρρα
Πολιτισμολόγος

Υ.σ. Ας μην ξεχνάμε και το λαϊκό άσμα του αοιδού της πόλης μας, κ. Γιάννη Σκονδριάννη «Είμαι από την Καλαμπάκα».